

ทหารกับการพัฒนาทางการเมือง : ศึกษากรณีบทบาทด้านกิจการพลเรือนของกองอำนวยการ
รักษาความมั่นคงภายในภาค 3 ในพื้นที่จังหวัดน่าน

นายสุรศักดิ์ เกษมสุวรรณ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-581-829-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ROLE OF THE MILITARY IN POLITICAL DEVELOPMENT : A CASE STUDY OF THE ARMY'S
CIVIL AFFAIRS OPERATIONS IN THE THIRD REGIONAL SECURITY OPERATIONS COMMAND
AREA OF THE NAN PROVINCE OF THAILAND

Mr.Surasak kasemsuwan

Thesis Submitted in Partial Fufillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-581-829-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ทหารกับการพัฒนาทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทด้านกิจการพลเรือนของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 ในพื้นที่จังหวัดน่าน

โดย

นายสรศักดิ์ เกษมสุวรรณ

ภาควิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.กนลา สุขพานิช - ชันทปราบ.

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ)

.....กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กนลา สุขพานิช-ชันทปราบ)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สุรศักดิ์ เกษมสุวรรณ : ทหารกับการพัฒนาทางการเมือง : ศึกษากรณีบทบาทด้านกิจการพลเรือนของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 ในพื้นที่จังหวัดน่าน (THE ROLE OF THE MILITARY IN POLITICAL DEVELOPMENT : A CASE STUDY OF THE ARMY'S CIVIL AFFAIRS OPERATIONS IN THE THIRD REGIONAL SECURITY OPERATIONS COMMAND AREA OF THE NAN PROVINCE OF THAILAND) อ.ทวีปรีชา รัช.ดร.กมลลา สุขพานิช-ชนนพรอบ, 234 หน้า ISBN 974 - 581 - 829 - 1

วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ การศึกษาบทบาทของทหารในการพัฒนาทางการเมืองในพื้นที่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 ในพื้นที่จังหวัดน่าน โดยการศึกษาเจาะลึกบทบาทของทหาร ในด้านกิจการพลเรือน ดังนั้น เป้าหมายของวิทยานิพนธ์คือ ศึกษาค้นคว้านโยบายด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบกและผลกระทบต่อ การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชน การเรียนรู้ทางการเมืองและสังคม และการกล่อมเกลางานทางการเมือง และได้ศึกษาความพยายามของฝ่ายทหารในการเสริมสร้างจิตใจที่จะร่วมมือกันให้แข็งแกร่งของชาวบ้านในเขตภาคเหนือด้วย

ผลการวิจัย มีดังนี้

1. นโยบายกิจการพลเรือนของกองทัพบกมีหลักการที่มุ่งจะให้การเรียนรู้วิถีประชาธิปไตยแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือมา ไปกับการฝึกให้ใช้ชีวิตแบบอิสระด้วย ดังนั้น นโยบายนี้จึงได้มีการนำไปใช้ปฏิบัติใน เขตจังหวัดน่านโดยเจ้าหน้าที่ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 ซึ่งเป็นนโยบายที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยที่ได้มีการใช้กันในประเทศตะวันตก
2. เจ้าหน้าที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในของกองทัพภาคที่ 3 ได้นำเอานโยบายด้านกิจการพลเรือนของกองทัพบกไปใช้ปฏิบัติในพื้นที่โดยการจัดให้มีโครงการรองรับมากมายก่อให้เกิดกิจกรรมที่ผสมผสานกันระหว่างทหารกับการเมือง เช่น โครงการไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) โครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ (กนช.) กิจกรรมศาลาประชาธิปไตย และโครงการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) เป็นต้น
3. การนำเอานโยบายไปปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีในด้านการกระตุ้นให้ประชาชนรวมกลุ่มกัน การฝึกหัดระเบียบวินัย และการฝึกหัดการป้องกันตนเอง แต่สำหรับการปฏิบัติงานในด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยและการสร้างสถาบันทางการเมืองให้เข้มแข็งนั้น ยังไม่ค่อยประสบผลสำเร็จดีนัก
4. อย่างไรก็ตามการที่นโยบายของกองทัพบกมีเจตนารมณ์ที่ดีและได้มีการนำไปใช้ปฏิบัติเป็น อย่างดี ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนให้พัฒนามากขึ้น และช่วยเปลี่ยนบทบาทของทหารจากที่เคยเป็นนักปฏิวัติในอดีตกลายเป็นการมีบทบาทเป็นทหารอาชีพมากขึ้น

ภาควิชาการปกครอง.....
สาขาวิชาการปกครอง.....
ปีการศึกษา 2535.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

130119 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD: MILITARY / POLITICAL DEVELOPMENT / CIVIL AFFAIRS

SURASAK KASEMSUWAN : THE ROLE OF THE MILITARY IN POLITICAL

DEVELOPMENT : A CASE STUDY OF THE ARMY'S CIVIL AFFAIRS OPERATIONS

IN THE THIRD REGIONAL INTERNAL SECURITY OPERATIONS COMMAND AREA OF

THE NAN PROVINCE OF THAILAND.

THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. KANALA

SUKHABNIJ KHANTAPRAB, Ph.D. 234 pp. ISBN 974 - 581 - 829 -1

The purpose of the thesis is to study the role of the military focusing only on its civil affairs operations, in political development in the area belongs to the Third Regional Internal Security Operations Command of the Nan Province of Thailand. The thesis, therefore, aims at investigating the Army's Civil Affairs policy and its impact on the people's political consciousness, socio-political learning and socialization, as well as on the military's attempt at strengthening the spirits of cooperation among the local villagers in the North.

The research findings are as follows :

1. The Army's civil affairs policy contains the principle aiming at socializing the local villagers with democratic doctrines and liberal way of life. This policy, which has been implemented by the Third Regional Internal Security Operations Command (ISOC) officers, is, therefore, coincided very well with the principles of democracy and political development originated in the West.

2. The ISOC officers of the Third Army Regional Command area have introduced and arranged for the Nan Province villagers to participate in various programs related to the civil affairs politico-military activities, such as the Thai Volunteer National Defense program, the Democratic Hall program, as well as the Village Volunteer For Development and Self Defense program, etc.

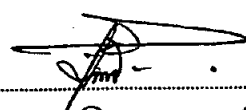
3. As far as the policy implementation is concerned, the ISOC officers have been more successful in their attempt at grouping, discipline training, and political institutionalization, which, of course, would need more time and efforts.

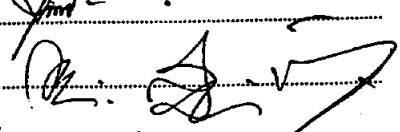
4. Nevertheless, the good will of the army's civil affairs policy and implementation, have, directly or indirectly, cultivated better relation between the Army/ISOC officers and the local villagers. Hence, the role of military's civil affairs officers have reasonably altered to become more of the "professional soldier" rather than that of the coup maker as in the past.

ภาควิชา..... GOVERNMENT

สาขาวิชา..... GOVERNMENT

ปีการศึกษา..... 1992

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ลง ได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างมากของรองศาสตราจารย์ ดร.กนลา สุขพานิช ชันทปราบ ที่ได้ให้ความเมตตา ความห่วงใยและคำแนะนำอันเป็นคุณประโยชน์อย่างสูงยิ่ง ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญนงการ และ ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเป็นประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่มีคุณประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณะนายทหารของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดน่าน ข้าราชการฝ่ายปกครองและฝ่ายพลเรือนอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดน่าน อาทิ พันเอกวิวัฒน์ สุขสวัสดิ์ ผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน กอ.รมน.ภาค 3 พันเอกระวี บุญผดุง หัวหน้าแผนกการเมือง กองกิจการพลเรือน กอ.รมน.ภาค 3 พันโทวีระศักดิ์ ล้อมวงษ์ ผู้ช่วยหัวหน้าแผนกการเมืองกองกิจการพลเรือน กอ.รมน.ภาค 3 พันโทวีรวัฒน์ รั้งสรรคสวัสดิ์ หัวหน้าแผนกกิจการพลเรือน กองกิจการพลเรือน กอ.รมน.ภาค 3 อาจารย์น้อย ลายคราม วิทยากรประจำฝ่ายกิจการพลเรือน กอ.รมน.ภาค 3 พันโทชลอ จิตรธร หัวหน้าศูนย์ไทยอาสาป้องกันชาติ กอ.รมน.ภาค 3 พันเอกพจนา สายสะอาด รองผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์จังหวัดน่าน พี่ชายชัย ปัญญากร หัวหน้างานกิจการพลเรือน กอ.รมน.จังหวัดน่าน พี่มิ่งคล สุกใส ป้องกันจังหวัดน่าน คุณทรงศักดิ์ ไชยมนตรี ปลัดอำเภอบัว จังหวัดน่าน คุณปฐม ยอดคำ ปลัดอำเภอ กิ่งอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน คุณประจักษ์ โพน้าชัยรุ่งเรือง ปลัดอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน คุณสุรพล กันแดง ปลัดอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ที่ได้ความร่วมมือและเสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์และข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์อย่างดียิ่งซึ่งข้อมูลจากท่านทั้งหลายเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการเขียนวิทยานิพนธ์จนเป็นผลสำเร็จ

ท้ายที่สุดนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และทุก ๆ คนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจอันยิ่งใหญ่ให้ผู้เขียนมีความมุ่งมั่น มีพลังแห่งความเพียรและความพยายามในการศึกษา ตราบจนมีความสำเร็จดังที่มุ่งหวังไว้ ด้วยความรักและเป็นห่วงยิ่ง

สุรศักดิ์ เกษมสุวรรณ

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	

บทที่

1.	บทนำ	1
	สภาพและความสำคัญของ เรื่องที่ศึกษา	1
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
	ขอบเขตของการศึกษา	6
	วิธีการศึกษา	8
	ข้อจำกัดของการศึกษา	9
	สมมติฐานของการศึกษา	9
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
	การเสนอบทศึกษาวิจัย	11
2.	กรอบแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
	ทหารกับการพัฒนาทางการเมือง	13
	แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมือง	15
	การพัฒนาทางการเมืองกับประชาธิปไตย	22
	การพัฒนาทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	28
	ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	31

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกับกระบวนการ เรียนรู้ทางการเมือง	32
การพัฒนาทางการเมืองกับสถาบันทางการเมือง	34
บทบาทใหม่ของสถาบันทหารในการพัฒนาทางการเมือง	35
แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับการเมือง :	
ผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเมือง และรูปแบบใหม่ของ ความร่วมมือระหว่างทหารกับพลเรือนในการพัฒนาทาง การเมือง	38
สรุปท้ายบท	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
3. งานกิจการพลเรือนในพื้นที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 (กอ.รมน.ภาค 3)	59
บทนำ	59
ความหมายของ "งานกิจการพลเรือน"	60
นโยบายกิจการพลเรือนของ กอ.รมน.ภาค 3	65
เหตุผลในการนำงานด้านกิจการพลเรือนมาใช้ในพื้นที่ กองทัพภาคที่ 3	69
กองทัพภาคที่ 3 และ กอ.รมน.ภาค 3 กับการขยายงานด้าน กิจการพลเรือน	75
การดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนของ กอ.รมน.ภาค 3	79
การดำเนินการด้านการพัฒนา	86
การบริหารและโครงสร้างด้านกิจการพลเรือนของ กอ.รมน.ภาค 3	89
การดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนของ กอ.รมน.จังหวัดน่าน	94

สรุปความคิด	103
4. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 3 กับการพัฒนา ทางการเมือง โดยผ่านสายงานกิจการพลเรือน : การพัฒนา ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นในพื้นที่ กอ.รมน.จังหวัดน่าน	107
ที่มาของมวลชนไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) และบทบาทของ กอ.รมน.ภาค 3 ต่อ ทสปช.	112
วิเคราะห์การอบรม ทสปช. กับการเป็นตัวการถ่ายทอด การเรียนรู้ทางการเมือง	121
หลักการ ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของ โครงการหมู่บ้าน อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.)	124
การดำเนินงานของหมู่บ้าน อพป.	128
การวิเคราะห์การอบรมและจัดตั้งมวลชนตามโครงการหมู่บ้าน อพป. ต่อการพัฒนาทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตย	133
วิเคราะห์กิจกรรมโครงการ อพป. กับการมีส่วนร่วมทาง การเมือง	148
วิเคราะห์องค์การคณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. กับการเป็น สถาบันทางการเมือง	154
ที่มาของ โครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติและการจัดตั้ง ศาลาประชาธิปไตย	159
การดำเนินกิจกรรมศาลาประชาธิปไตย	162
วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศาลาประชาธิปไตย	162
วิเคราะห์กิจกรรมโครงการกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ (กนช.) และกิจกรรมศาลาประชาธิปไตยต่อการพัฒนาทางการเมือง ด้านต่าง ๆ	164

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	สถิติการจัดตั้งหมู่บ้าน อพป. จังหวัดน่าน	187
2.	สถิติการฝึกอบรมคณะกรรมการหมู่บ้าน อพป. จังหวัดน่าน	188
3.	สถิติการฝึกอบรมทบทวนคณะกรรมการหมู่บ้าน อพป. จังหวัดน่าน	189
4.	ข้อมูลกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติของ ศูนย์ กนช.กอ.รมน.จังหวัดน่าน .	190
5.	ข้อมูลศาลาประชาธิปไตยในพื้นที่ของ ศูนย์ กนช.กอ.รมน.จังหวัดน่าน (2528-2534)	191

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1. พื้นที่รับผิดชอบของ ทภ.3 และ กอ.รมน. ภาค 3 192

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย